

time

Odborný analytický měsíčník

ČERVEN-ČERVENEC 2011

ČÍSLO 06

WWW.CICAR.CZ

ZDARMA

Letní eurovojčíslo

Přináší rozhovory s bezpečnostním expertem Jaroslavem Salivarem a ekonomickou analytičkou Ivanou Pečinkovou. První se točí kolem evropské migrační a azylové politiky. Druhý je věnován problémům společné evropské měny.

Euro a odlišné stejnosti

Vyplatilo se Slovensku, Španělsku, Řecku, Irsku a dalším evropským zemím zavedení eura?

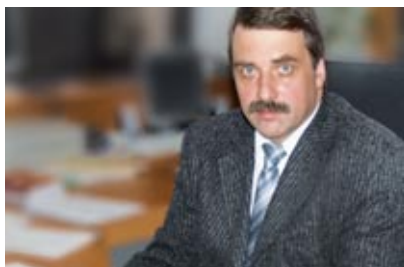

EVROPSKÁ

NEZODPOVĚDNOST A NEDŮSLEDNOST V PRAXI:

EURO A IMIGRACE

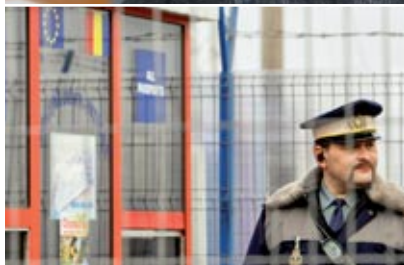
obsah

6 | Bezpečnost ani svoboda nejsou pouze hra se slovy

ROZHOVOR | TÉMA I. O rizicích a hrozbách současné evropské azylové a migrační politiky, o solidaritě a odpovědnosti za bezpečnost, ale také o zachování svobody volného pohybu.

Rozhovor s Jaroslavem Salivarem

10 | Schengen pod tlakem – přijdeme o svobodu volného pohybu?

ANALÝZA | TÉMA I. Schengenský prostor (zkráceně Schengen) lze považovat za úspěšný příklad naplnění jednoho z principů evropské integrace. Jeho úspěšnost je založena na klíčové (v mnoha oblastech výhradní) působnosti členských států.

Autor Ivan Langer

12 | Rozhořčený jih Evropy

ANALÝZA | TÉMA II. Jihem starého kontinentu otřásají sociální protesty. Svět obletěly především obrázky stanového městečka na hlavním madridském náměstí a létající Molotovovy koktejly v centru Atén. Demonstruje se ale v mnoha dalších městech jižní části Evropy, kde nejvíce řádí ekonomická krize. Rodí se nový politický proud, nebo se jedná pouze o dočasné vzednutí?

Autor Petr Sokol

18 | Oplatilo sa Slovensku euro?

ANALÝZA | TÉMA II. Takmer existenčné problémy eura v podobe krízy dlhových európskych krajín vyvolávajú otázky, či sa skoré zavedenie eura Slovensku oplatilo. Zlepšilo euro postavenie slovenskej ekonomiky a zvýšilo potenciál jej rastu?

Autor Juraj Karpíš

20 | Euro a odlišné stejnosti

ANALÝZA | TÉMA II. Ptát se, zda za krizi eurozóny může euro, je stejné jako ptát se, zda za to, že jsme spadli z artistického kola, může artistické kolo. Nebýt kola, jistě bychom z něj nespádli. Na vině je ve skutečnosti naše neschopnost se na něm udržet v kombinaci s rozhodnutím na něj nasednout. Platí to pro kolo i pro euro. Není to ovšem jediná příčina pádu.

Autor Miroslav Cvrček

30 | Cloud computing: Proč se ho nemusíte obávat?

ANALÝZA Jedním z nejčastěji skloňovaných výrazů v oblasti informačních technologií se v poslední době stal tzv. cloud computing.

Autor Josef Donát

CI Time

Odborný analytický měsíčník
Číslo 6
Ročník 1
Červen–červenec 2011

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.
IČ: 24772461
Vladislavova 1390/17
110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087
www.cicar.cz
citime@cicar.cz

Redakce**Šéfredaktor**

Ladislav Mrklas

Odborní konzultanti redakce
Ivan Langer, Josef Šíma

Tajemnice redakce
Petra Viktorová

Art director

Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Vedoucí redaktori rubrik

Jan Jireš (mezinárodní vztahy
a bezpečnost)
Petr Sokol (evropská politika)
Ondřej Mátl (zdravotní a sociální
politika)
Petr Stiegler (IT)
Jaroslav Salivar (vnitřní
bezpečnost)

Stálí spolupracovníci

Radovan Ďurana,
Ludmila Habadová,
Miroslav Hyrman,
Luboš Jemelka, Jiří Kozák,
Filip Molčan, Jan Průša,
Dalibor Roháč

Jazyková korektura

4JAN Public Relations, s.r.o.
Registrace MK ČR E 19998,
ISSN 1804-8099

Milí čtenáři,

evropské země i samotná Evropská unie se stále více potýkají s problémy, které si z velké části způsobily samy přezíravostí, nezodpovědností či nedůsledností při jejich řešení v samém zárodku. Megalomanský, uspěchaný a více politický než ekonomický projekt společné měny či pokusy o centralizaci azylové a migrační politiky jsou toho živými důkazy. Jelikož se jedná o dvě témata se společným jmenovatelem, rozhodli jsme se jim věnovat první letní dvojčíslo (červen–červenec) našeho časopisu.

Téma imigrace a imigrační politiky otevírá analýza bezpečnostního experta a ředitele nedávno vzniklého Centra bezpečnostních studií vysoké školy CEVRO Institut Jaroslava Salivara. Text čtenáře uvede do základních pojmů a souvislostí azylové a migrační politiky EU. Tématu se dále věnuje rozhovor rektora CEVRO Institutu Josefa Šímy s Jaroslavem Salivarem, který se soustřeďuje zejména na problémy vzniklé v souvislosti s děním v severní Africe a reakcí národních vlád i Evropské komise. Text doplňují výsledky čerstvého průzkumu veřejného mínění, jež mapuje vztah občanů ČR k imigraci ze zemí třetího světa a její regulaci. Výsledky jsou více než výmluvné. První téma je pak uzavřeno analýzou exministra vnitra Ivana Langera, která se věnuje schengenskému systému a možným změnám v souvislosti s migrační vlnou z arabských zemí.

Euro je tématem, které v posledních několika týdnech doslova hýbe ulicemi v řadě stře-domořských zemí. Po Řecku se přidává Španělsko. Nejen těmito dvěma zemím, ale např. i sousednímu Slovensku se věnuje série analýz i druhý rozhovor. K tématu se vyjadřují ekonomové (vládní analytička Ivana Pečinková v rozhovoru, dále Radovan Ďurana, Jan Průša a Miroslav Cvrček) i politolog (Petr Sokol, který též vedl rozhovor). Z jejich textů vyplývá řada zajímavých závěrů včetně preference bankrotu před dalším naléváním peněz do černých děr.

Neméně zajímavé jsou i další analýzy, které vybočují z hlavního evropského dvojtématu. Ladislav Mrklas shrnuje některé závěry, jež přinesl exkluzivní průzkum agentury Ipsos. Právní expert Luboš Jemelka si všímá zajímavého nálezu Ústavního soudu, který zrušil tzv. šmírovací část zákona o elektronických komunikacích. Politolog Jiří Kozák mapuje situaci kolem referenda o politických reformách (na prvním místě reformy volebního systému), které před několika týdny proběhlo ve Velké Británii. Obavy z tzv. cloud computingu rozptyluje advokát – specialista na IT Josef Donát.

Na další letní dvojčíslo se můžete těšit na počátku září.

S přáním inspirativního čtení

Ivan Langer,
zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce

Ladislav Mrklas,
zakladatel společnosti
a šéfredaktor

Současná azylová a migrační politika EU

Českou AMP v uplynulých letech lze považovat za úspěšnou. V intenzivně liberální evropské AMP převažuje názorová dominance EK nad sjednocováním oprávněných zájmů jednotlivých národních států i absence konkrétní odpovědnosti za řešení konkrétních otázek.

JAROSLAV SALIVAR |

Autor je bezpečnostní expert, působí jako ředitel Centra bezpečnostních studií (CEBES) vysoké školy CEVRO Institut

Azylovou a migrační politiku (AMP), jež obvykle zahrnuje oblasti azylu, legální migraci, boj s nelegální migrací, oblast organizace návratu legálních a nelegálních migrantů a oblast ochrany hranic, lze charakterizovat jako souhrn aktivit států či společenství států se společným politicko-filozofickým základem, vedoucích k usměrňování (mana-

gementu) imigrace s ohledem na potřeby a možnosti jednotlivých států či společenství. AMP má bezprostřední vazbu na politiku vnitřní bezpečnosti a integrační politiku a vazbu mj. na politiku zaměstnanosti, demografický vývoj, na oblasti vědy, výzkumu, vzdělávání a konkurenceschopnosti atd. V zemích s vysokou mírou imigrace pak noví oby-

vatelé spoludefinují téměř každý segment národních politik.

Politicko-filozofickými pilíři AMP by měly být vybalancovaný vztah mezi zájmem o vstup či pobyt a možnostmi teritoria a výrazná etatizace řízení migrační politiky jako důsledek jejího komplexního dopadu na vývoj společnosti (kombinace demografického rozměru, ekonomického

přínosu a bezpečnostního aspektu). Politika v ochraně hranic je definována vstupem do Schengenského prostoru, tedy volným pohybem na jedné a důslednou ochranou vnější hranice na straně druhé.

Je třeba bojovat proti erozi tradičních obecných pravidel a hodnot

V azylové politice je třeba bojovat proti erozi tradičních obecných pravidel a hodnot, kodifikovaných mezinárodním právem, jejich účelovým či nezodpovědným

POSKYTNOUT OCHRANU

každému, kdo jí ve vztahu k mezinárodnímu právu skutečně potřebuje, znamená zároveň nepřipustit zneužívání azylu k jiným cílům.

mi úspěšnou, byť prošla relativně intenzivním a ne zcela přímočarým vývojem. Díky ní se povedlo nejen přivést deseti-

Azylová a migrační politika EU je velmi intenzivně liberální. Jejimi stěžejními dokumenty byly příslušné části programů z Tampere, Haagu a nyní Stockholmu. Lisabonskou smlouvou byla definitivně komunitarizována. Specifické postavení má Evropský pakt o migraci a azylu, prosazený Francií v říjnu 2008.

Evropskou azylovou a migrační politiku zejména po Lisabonu charakterizuje patrná názorová dominance EK nad sjednocováním oprávněných zájmů jednotlivých národních států i absence konkrétní odpovědnosti za řešení konkrétních otázek. Jakkoli logicky přináší nové výzvy, nová řešení, redukce odpovědné a věčné, mj. i bezpečnostní politiky na jednostrannou převahu ochrany práv jednotlivce nad oprávněnými zájmy celku, získává zejména za komisařky Malstromové na neobvyklé síle. Vždy přítomný lidsko-právní aspekt, a to nejen v azylové oblasti, jako by převažoval nad snahou řešit reálné požadavky doby a místa.

Problematiku ochrany vnějších hranic EU charakterizuje snaha o přenos odpovědnosti EK na její agenturu Frontex, což jí přibližuje francouzskému snu o jednotné Evropské pohraniční stráž.

Velmi intenzivně této snaze nahrává minulá i současná tolerance k deficitům vůči společným standardům i relativizování odpovědnosti jednotlivých národních států za správně a jednotně prováděnou kontrolu vnější hranice Společenství. V případě tolerantního postoje k Řecku lze hovořit o fatálním selhání. Zatímco nepřekročitelná podmínka vybudování funkční „východní“ hranice byla vstupenkou pro Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Polsko, Slovensko či Maďarsko do Schengenu, ochrana jižní mořské hranice starými schengenskými státy se jeví nepřekonatelnou slabinou zejména kvůli dlouhodobé nechuti či neschopnosti některých přímořských států tuto situaci radikálně řešit.

Rozšířenou verzí této analýzy, doplněnou především o doporučení, jak v evropské azylové a migrační politice pokračovat, najdete na www.cicar.cz v sekci Analýzy.

výkladem. Poskytnout ochranu každému, kdo jí ve vztahu k mezinárodnímu právu skutečně potřebuje, znamená zároveň nepřipustit zneužívání azylu k jiným cílům, včetně zachování evropské tradice pomoci potřebným i vlastního smyslu pomoci.

Z výše uvedených pohledů lze na českou azylovou a migrační politiku v uplynulých letech pohlížet jako na vel-

tisíce zaměstnanců v době konjunktury, ale také zastavit jejich příliv v době stagnace. Podařilo se jí definovat a realizovat integrační programy tak, aby působily preventivně proti vzniku ghatt a rozsáhlejší xenofobii. Podařilo se jí narovnat vazbu mezi imigrací a azylem. Podařilo se jí nastolit adekvátní systém ochrany hranice a přispět ke klidné bezpečnostní situaci.

Bezpečnost ani svoboda nejsou pouze hra se slovy

O rizicích a hrozbách současné evropské azylové a migrační politiky, o solidaritě a odpovědnosti za bezpečnost, ale také o zachování svobody volného pohybu.

Rozhovor s ředitelem Centra bezpečnostních studií
CEVRO Institutu

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

Pane řediteli, byl jste dlouholetý 1. náměstek ministra vnitra, zodpovědný za vnitřní bezpečnost ČR, tedy i za azylovou a migrační politiku. Jak hodnotíte tu současnou evropskou?

Jako poměrně nepřehlednou, nesrozumitelnou a minimálně z pohledu bezpečnosti málo efektivní.

Evropská azylová a migrační politika (EAMP) je v současnosti velmi komplikovaný soubor různých právních nástrojů, směrnic i nařízení, prohlášení i sdělení, různých iniciativ, které vznikají nejen v oblasti vnitřních či zahraničních věcí, ale také v oblasti sociální či ekonomické.

Dochází k velmi silnému potlačení bezpečnostního aspektu v migračních otázkách a jeho úplnému vytlačení z oblasti azylové a výrazně patrný je silný vliv zejména levicových frakcí EP na EAMP. Názory a stanoviska jednotlivých reprezentantů občanské společnosti často převažují nad odpovědností, zkušeností a oprávněnými zájmy jednotlivých členských států.

Jak se díváte na její regionální specifika?

EAMP současnosti se vyznačuje nerovnoměrným vztahem k jednotlivým regionům (např. jižní středomořská dimenze je výrazně dominantnější než východní). Tolerance k deficitům jedněch a intolerance k jiným (benevolentní postoj k absolutnímu a dlouhodobému řeckému selhávání ve všech aspektech azylové a migrační politiky a vedle toho hrozící infridgement vůči ČR ve věci falometrie či údajích o trvalém pobytu v dokladech cizinců) či zvláštní postup v schengenském rozšíření o Rumunsko a Bulharsko jsou výrazným symptomem současné politiky EK. Nakládání s finančními prostředky EU v oblasti migračních

a azylových finančních nástrojů jen dokumentuje tyto skutečnosti.

Takže se i v této oblasti občas měří dvojitým metrem?

Nejen to. Občas je u některých představitelů EU i jednotlivých členských států patrný značný rozpor mezi slovy a činy. Oblast legální migrace charakterizuje snaha EK o dokončení legislativního pokrytí jednotlivých pobytových statusů, v zásadě již marginálních, s tendencí k prosazení rovnosti nejen základních, ale také sociálních práv, příliš rychlý postup v procesech vízové facilitace a liberalizace ve vztahu k migračně problematickým zemím i evidentní nechuť EK řešit některé „horké“, byť principiální problémy, jakými je např. problematika kanadských víz. Ve vízové oblasti jako by dominovaly zahraničně politicky a ekonomicky podbarvené zájmy nad bezpečnostními pojistkami. Politicky jistě nesmírně důležitá vízová liberalizace ve vztahu k západnímu Balkánu tak naráží na nepřipravenost některých členských států na organizovaný i neorganizovaný příliv neoprávněných žadatelů o azyl. Neschopnost a nechuť vracet ne-

legálně pobývajících se transformuje v toleranci a legalizaci pobytu těchto osob včetně prosazení jejich sociálních a ostatních práv. Dokonce samotný pojem nelegální migrace byl v Paktu o migraci kritizován s odkazem na to, že v mezinárodních migračních kruzích se doporučuje používat pojem neregulerní či nedokumentovaná migrace. Ale bezpečnost přeci není a nemůže být hra se slovy.

Domníváte se, že s nelegální migrací si jednotlivé členské státy nedokáží poradit a budeme směřovat více ke kolektivní odpovědnosti?

Nevím, jestli nedokáží, nebo dokonce nechťejí. Navíc kolektivní, a to se netýká pouze EAMP, bývá velmi často neodpovědnost. A vedle toho platí, dvojnásobně pro otázky bezpečnosti, pravidlo limitace celkového výsledku nejslabším článkem.

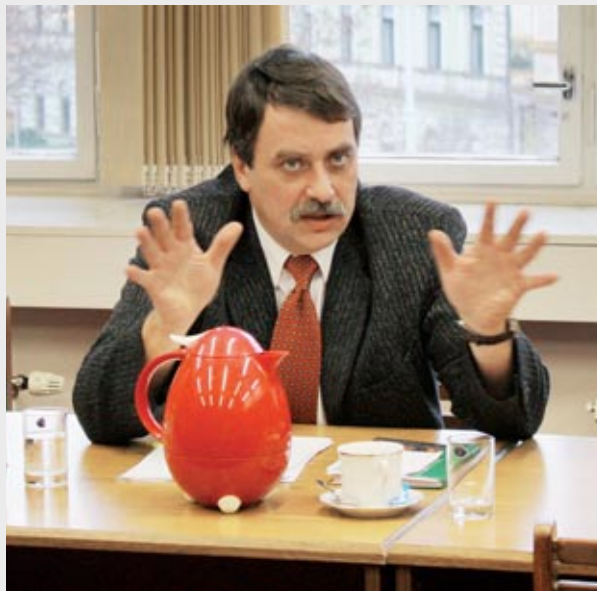
Oblast boje s nelegální migrací je pravděpodobně nejslabší částí evropské azylové a migrační politiky, zejména v posledním období. Jakkoli je zcela pochopitelná snaha o zásadní oddělení původců a obětí v nelegální tranzitní migraci,

ochrana obětí musí být provázána jasnou strategií neúprosného boje s kriminálními pachateli a organizátory ať již převaděčství či mnohotvarého obchodu s lidmi. Pozitivní vývoj na východní hranici či na severu Evropy nedoplnil stejný trend na jihovýchodě, zejména ve vztahu k řecko-turecké hranici a vývoj ve Středomoří lze označit za humanitárně katastrofický, a to i v dobách relativního klidu na severoafrickém pobřeží. Singulární řešení přijaté Španělskem dosti jednoznačně ukazuje, že to není mořská hranice, ale vůle problém řešit, co definuje současnou situaci. Snaha o přenesení podstatné části odpovědnosti za praxi a z části i za politiku boje s nelegální migrací na agenturu Frontex může například znamenat i rezignaci na řešení masivní problematiky overstayers, jejichž počet v řádu milionů na území EU může přinést při neřešení mj. výrazný nárůst radikalizace, xenofobie a rasismu.

Azylová politika EU směřuje k plné harmonizaci bezprostředně (i když zpravidla podstatně rychleji než vlastní praxe), rok 2012 bude v této oblasti v plánech EU cílový. Bude-li tomu tak ve skutečnosti nebo jen deklaratorně,

JAROSLAV SALIVAR

- Absolvent Vysoké školy báňské – oboru technika požární ochrany a bezpečnost průmyslu
- V letech 1986–1997 působil v oblasti požární ochrany
- 1997–2000 přednosta Okresního úřadu Rokycany
- 2001–2006 krajský ředitel Hasičského záchranného sboru Plzeňského kraje
- 2006–2011 náměstek a první náměstek ministra vnitra pro bezpečnost, v této funkci byl spoluautorem reformy Policie ČR, podílel se na přípravě řady právních předpisů a studií
- Je náměstkem starosty Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska a předsedou správní rady Zdravotní pojistkovny Ministerstva vnitra
- Od června působí jako ředitel Centra bezpečnostních studií (CEBES) vysoké školy CEVRO Institut
- Specializuje se na vnitřní bezpečnost, azylovou a migrační politiku a problematiku fungování bezpečnostních sborů

ukážou příští měsíce. V poslední době se objevily některé kompromisy, které by mohly znamenat podstatné přiblížení se cíli. Bude-li tomu tak za cenu ztrát některých velmi cenných instrumentů, záleží jen na schopnosti jednotlivých národních států uhájit racionalitu své suverenity v oblasti azylu před ideologizací a politizací evropského azylového práva a praxe. Azylová politika EK kopíruje praxi nastavenou v oblasti ochrany hranic a předpokládá odpovědnost za další komunitární vývoj v této oblasti speciální agentury EASO (Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu – dle zakládajícího nařízení má být plně funkční od 19. 6. 2011). Nelze volat po solidaritě ve vyrovnávání podmínek a následně i počtů bez volání po odpovědnosti a důslednosti jednotlivých států, byť s ohledem na jejich jednotlivá národní specifika i minulost.

Co lze doporučit ve vazbě na aktuální problematiku Středomoří?

Situaci řešit s rozvahou, neboť má zásadní vliv na vnitřní bezpečnost EU a na fungování Schengenského prostoru. Je třeba nejen krátkodobě řešit nelegální migraci do EU, ale i dlouhodobě podceňované aspekty migrační politiky. Okamžitá restriktivní opatření mohou přinést pouze dočasnou úlevu. Dlouhodobě je třeba budovat důvěru a pochopení obou stran jako období východního partnerství. Je třeba posílit spolupráci cílových, tranzitních a zdrojových zemí. Důležitá je spolupráce v oblasti rozvoje regionů a dohody o případné legální migraci. Absolutní prioritu musí mít export evropských pravidel v oblasti migračního managementu, boje s nelegální migrací, likvidace převaděčských sítí, ochrany jižní hranice (a zavádění azylové infrastruktury, legislativy a praxe). Je třeba posílit schopnost dotčených severoafrických zemí absorbovat podíl mezinárodní migrace.

Není dobré podporovat neuvážená ad hoc řešení (např. přesídlování migrantů v rámci členských států EU), naopak

je třeba vysílat signál, že EU je schopna efektivně zamezit nedůvodné nelegální migraci prostřednictvím rychlého vracení migrantů do zemí jejich původu. Nelze rezignovat na jasnou odpovědnost členských států za příslušný úsek vnější schengenské hranice.

Domníváte se, že nám hrozí omezení svobody volného pohybu?

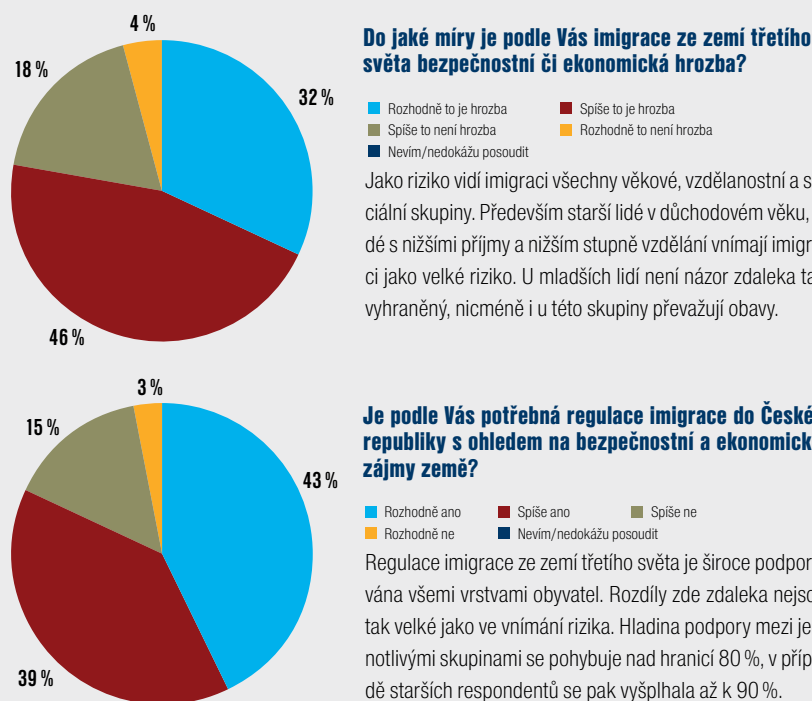
Schengenský prostor je jeden z největších úspěchů EU. Je představitelné dočasné pozastavení schengenského členství států, který neplní povinnosti vyplývající ze schengenského acquis (byť finanční dopady ponese státy, které budou sankci zavedení hranice realizovat, nikoliv státy, které budou sankcionovány). Je naopak velmi obtížné představitelné rozšiřování výčtu situací, kdy může čs jednostranně zavést kon-

troly na vnitřních hranicích. To by postupně vedlo k demontáži volného pohybu osob přes vnitřní hranice. Uvnitř Schengenského prostoru v zásadě není místo pro kontrolu migračních pohybů, ale pro obtěžování občanů EU, využívajících svobodu volného pohybu. Tento boj se musí odehrát na vnějších hranicích společného prostoru. Nesmí jít o motivování potenciálních migrantů – tzv. pull faktor migrace –, jak jsme toho byli v minulosti svědky např. v případě rozsáhlých regularizací.

Německý ministr vnitra Wolfgang Schauble svého času – na kritiku nevládních organizací, že společnými pravidly pro migraci a azyl chceme vytvořit z EU nedobytnou pevnost – řekl: „Neměněme Evropu na bunkr, ale pouze kormidlujeme tok migrantů.“ Francouzský ministr vnitra Brice Hortefeux dodal, že EU není bunkr, ale ani cedník.

Graf 1 Češi mají obavu z imigrantů

78 % českých občanů vnímá imigraci ze zemí třetího světa jako bezpečnostní nebo ekonomické riziko. 82 % je pak přesvědčeno o tom, že imigraci je třeba regulovat. Vyplyvá to z exkluzivního průzkumu agentury Ipsos uskutečněného na objednávku CI Consult&Research ve druhé polovině května a na začátku června na vysoce reprezentativním vzorku více než 3000 respondentů.

Schengen

pod tlakem – přijdeme o svobodu volného pohybu?

Schengenský prostor (zkráceně Schengen) lze považovat za úspěšný příklad naplnění jednoho z principů evropské integrace. Jeho úspěšnost je založena na klíčové (v mnoha oblastech výhradní) působnosti členských států.

Podmiňuje ji sama podstata vzniku, tedy zdola – od jednotlivých členských zemí – a liniově – na základě mezistátní dohody s výrazně omezenou rolí Evropské komise.

vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Jako příklad mohou sloužit tzv. závoňová pátrání v příhraničním pásmu

IVAN LANGER | Autor je právník, bývalý ministr vnitra, nyní působí v advokacii a věnuje se bezpečnostním a mediálním analýzám

Schengen v krizi?!

Jako každý projekt, obzvláště v rozměrech, jaké představuje, se i Schengen potýká s řadou problémů. Jedním z nejzávažnějších je nerespektování požadované kvality ochrany vnějších hranic některými členskými státy, zejména státy jižními (Řecko, Itálie). Jiné státy, zvláště pak Francie, porušují společná

pravidla. V praxi se tak můžeme setkat s dobrými důkazy o přetrvávající nerovnosti v postavení „starých“ a „nových“ členských zemích či dichotomie mezi „velkými“ a „malými“ státy.

Mnozí „bezpečnostní experti a struktury“ se také snaží rozmělnit princip zrušených hraničních kontrol na vnitřní hranici pouhou změnou formy zajištění

a z nich plynoucí známý česko-němec-
ký konflikt v podobě kontrol českých vo-
zidel hluboko v německém vnitrozemí,
nesoucí charakter šikanování lidí.

Častým problémem je využívání
Schengenu k vnitropolitickým cílům.
Sem patří blokování jeho rozšíření
o Bulharsko a Rumunsko či plánované
hraniční/přihraniční kontroly v Dánsku.

Zvláštní kapitolu tvoří nekonečný
příběh projektu SIS II, což je však téma
na samostatnou analýzu. Např. ta-
ké o úspěšnosti tzv. evropských projek-
tů, neboť odhady dosud vynaložených
nákladů se u tohoto projektu pohybují
mezi 500–750 miliony euro.

Další problematickou oblastí jsou
pak návrhy změn schengenského eva-

V PRAXI TAK ZNOVU VIDÍME

starý osvědčený trik evropské integra-
ce. Problémy jedněch a nezodpovědný
přístup druhých jsou okamžitě využity
třetím, a to k „evropeizaci“ toho, co až
dosud bylo v dominantní působnosti
členských zemí.

luačního mechanismu, které ne zcela
jistě povedou ke zlepšení provádění
schengenského aquis, a tedy i zkvalit-
nění Schengenu jako takového.

Tyto, zpravidla dlouhodobě neřeše-
né problémy naplno vyhřezly tváří v tvář

severoafričké migrační vlně (Libye,
Tunis) v uplynulých týdnech a měsících.
Reakcí na aktuální migrační situaci
ve Středomoří byla francouzsko-italská
iniciativa tandemu Sarkozy–Berlusconi,
jež by měla vést k ulehčení znovuobno-
vení kontroly na vnitřních hranicích.
V důsledku toho by pak zůstala zacho-
vána širší policejní přítomnost v příhra-
ničí.

Evropská komise na scéně

Nebyla by to snad ani Evropská ko-
mise, kdyby „nečinně“ přihlížela a ne-
pokusila se řešení situace uchopit
do vlastních rukou. Řešení předkláda-
né EK je prezentováno jako „kompromis“
mezi rozdílnými snahami, jak změ-
nit současná pravidla, na jejichž základě
funguje Schengenský prostor. Předklá-
dané řešení má umožnit obnovení hra-
ničních kontrol na vnitřních hranicích
Schengenského prostoru v případě:

- nepředvídatelného silného mig-
račního tlaku na určitý úsek vnější hra-
nice v důsledku událostí mimo EU, tedy
tam, kde selhala národní odpovědnost
jednotlivého státu,
- a také – nově – neplnění povinnos-
tí vyplývajících z členství v Schengenu.

Eurokomisařka pro vnitřní záležitosti
Cecilie Malströmová k této iniciativě
říká: „Kdo teď spravuje Schengen? Jsou
to samotné členské státy. My ale potře-
bujeme, aby to byl Frontex, Evropská
komise a možná také nezávislí odbor-
níci.“ V praxi tak znovu vidíme starý
osvědčený trik evropské integrace. Pro-
blémy jedněch (Itálie a Francie) a ne-
zodpovědný přístup druhých (Řecko)
jsou okamžitě využity třetím (Evropská
komise), a to k „evropeizaci“ (tedy cen-
tralizaci) toho, co až dosud bylo v do-
minantní působnosti členských zemí.

Rozšířenou verzi této analýzy, doplněnou
především o doporučení pro vyjednáva-
cí pozici České republiky, najdete
na www.cicar.cz v sekci Analýzy.

Rozhořčený jih Evropy

Jihem starého kontinentu otrásají sociální protesty. Svět obletěly především obrázky stanového městečka na hlavním madridském náměstí a létající Molotovovy koktejly v centru Atén. Demonstruje se ale v mnoha dalších městech jižní části Evropy, kde nejvíce řadí ekonomická krize. Rodí se nový politický proud, nebo se jedná pouze o dočasné vzednutí?

PETR SOKOL | Autor je politolog, přednáší na CEVRO Institutu, řídí CEVRO Revue a pravidelně přispívá do dalších českých médií (např. Reflexu)

Jihoevropské protesty nejsou jen obyčejnými mítinky odborářů, jaké přinesla třeba červnová stávka u nás. V jejich případech se jedná o zárodky určitého sociálního hnutí, které má napříč „rozhořčenými“ státy společné prvky. V ulicích a na náměstích protestují hlavně mladí lidé, kteří se svolávají pomocí sociálních sítí. V jejich požadavcích kromě tlaku na snížení nezaměstnanosti dominují především ataky na hlavní politické strany, banky, nadnárodní společnosti a zavedené instituce obecně. Naopak léky demonstranti spatřují ve větším využití přímé demokracie, a to i s pomocí nových technologií. Protestující se označují za nestranné a neideologické, ale jak ukazují proběhlé parlamentní volby v Portugalsku a regionální hlasování ve Španělsku, rekrutují se hlavně z řad tradičních voličů levice. Výsledky obou voleb totiž ukázaly, že přes plná náměstí neztráčí pravice, ale hlasy naopak chybí levice-

vým stranám všeho druhu. Demonstranti se tedy rekrutují z našťvaných příznivců levice, kteří jsou rozzlobení na důsledky hospodářské krize, ale i na neschopnost levice krizi zabránit. Zde je třeba připomenout, že například na Pyrenejském poloostrově oběma státům v době příchodu krize vládla socialistická levice, takže popsaná frustrace části levicových voličů nepřekvapí.

Káhira nebo Reykjavík

Budou-li se jednou psát dějiny dnešních jihoevropských nepokojů, jistě budou autoři hledat ty, u kterých se hnutí inspirovalo. Mezi samotnými lidmi „na ulicích“ rezonuje hlavně odkaz na „arabské jaro národů“, jak se odehrálo letos na jare například v Tunisku či Egyptě. „Uvědomělejší“ demonstranti ovšem chápou, že s arabskými občanskými revoltami má jejich hnutí společnou snad jen formu – stanová městečka, facebook a plná náměstí. V arabském světě se však bojovalo za demokracii a svobodné volby, zatímco na jihu Evropy si většina účastníků spíše myslí, že demokracie, jak nyní funguje, potřebuje zásadní změnu, a třeba ve Španělsku demonstranti vyzývali voliče před regionálními volbami, aby hlasovali bílými lístky (proti všem stranám) nebo alespoň pro malé politické formace. Demonstranti jsou totiž ve většině přesvědčeni, že jejich hlas ve volbách postupně ztratil svou hodnotu a už vůbec nemá cenu volit velké strany.

Vraťme se však k hledání inspirace pro současnou vlnu protestů. Ve Španělsku často zaznívá, že předobrazem tamních protestů jsou občanské bouře, které provázely předloňský krach islandské ekonomiky. Toto srovnání má asi trefnější charakter, ale pro vůdce demonstrantů obsahuje také jedno varování. Islandské protestní hnutí, či spíše jeho část, se transformovalo do politické strany (Občanské hnutí – B), která se sice následně premiérově propracovala do ostrovního parlamentu, ale zůstala jen s několika mandáty daleko za hlavními politickými hráči.

OTÁZKOU ZŮSTÁVÁ,

zda se z protestů na jihu Evropy vyvine nový politický proud „našťvané facebookové“ levice nebo zda se rozhořčení vrátí pod křídla tradiční levice. Zatím se jeví jako pravděpodobnější druhá varianta. Ale ani možnost, že se rok 2011 stane novým „rokem 68“, nelze úplně zavrhnout.

Otec-praktik a otec-teoretik

Za ideového vůdce aktuální revolty můžeme považovat autora útlé knížečky či, chcete-li, manifestu „Indignez-vous!“, což lze z francouzštiny překládat několika českými výrazy: „Buďte rozhořčení“, „Protestujte“ nebo „Čas na vzpouru!“ Jako zajímavý paradox se jeví, že zatímco na náměstích měst protestují zejména mladí lidé, autorem jejich politického programu se stal opravdový senior – třicetiletý Stéphane Hessel. Autor židovského původu se narodil v Berlíně a později přesídlil do Francie, kde se stal hrdinou tamního protinacistického odboje za druhé světové války. Hessel odešel po okupaci Francie do Velké Británie, aby byl později vysazen na okupovaném území, odhalen nacisty a odvezen do koncentračního tábora, v němž jen zázrakem unikl smrti. Po válce patřil Hessel mezi spoluautory Konvence o lidských právech. Krátce před loňskými Vánoce vydal Hessel spis „Indignez-vous!“ a ten se stal ve Francii hitem vánočního trhu s knihami, když se ho prodalo na milion výtisků. Následoval samozřejmě překlad do řady dalších jazyků.

Hessel ve spise propaguje aktivní, ale nenásilnou vzpouru proti hrozbám, které podle něho ohrožují současný svět a ke kterým patří hlavně finanční kapitalismus. Lidé by se měli podle levicově orientovaného autora vzbouřit tak, jak to udělala jeho generace v rámci protinacistického odboje, ale nyní jen nenásilnou formou. Spis neobsahuje žádnou podrobnou analýzu nebo převratné myš-

lenky, ale jeho úspěch bezpochyby leží ve skutečnosti, že v pravý okamžik vyjádřil pocit vzteku, který po finanční krizi ovládá určitou část společnosti.

To, že Hesselův spis skutečně ovlivnil současné protesty, potvrzuje i jméno, které si dali demonstranti na madridském náměstí Puerta del Sol. Říkají si Indignados – rozzlobení či rozhořčení, v čemž je jasný odkaz na název Hesselova spisu.

Za praktického otce-zakladatele aktuální vlny protestů zase můžeme označit italského komika a začínajícího politika Beppe Grilla. Ten přes politickou satiru a kritiku všech politických stran v Itálii, jejichž politiku a údajné vzájemné soutěžení jen na oko označuje za „demokratické spiknutí“, dospěl až k politickým aktivitám – před několika dny začal přes internet a vznikající sociální síť organizovat tzv. V-dny, jejichž název se odvozuje od italských slov pro pomstu, odplatu a slušně řečeno našťvanost. Statisčová účast na jeho mítincích se promítla do jeho záměru založit politickou stranu s názvem Hnutí pěti hvězd. A v letošních italských místních volbách už tato formace v některých, především severoitalských městech atakovala hranici deseti procent. Přitom rétorika „grillianů“, jak se příznivcům strany v Itálii říká, jako by z oka vypadla tezí v Hesselově spise nebo z hesel na madridských, lisabonských či aténských náměstích.

Nový proud?

Aktuální otázkou, u níž si ještě musíme počkat na odpověď, proto zůstává, zda se z protestů na jihu Evropy vyvine nový politický proud „našťvané facebookové“ levice, nebo zda se rozhořčení po čase vrátí pod křídla tradiční umírněné i krajní levice. Zatím se vzhledem k nehomogenosti hnutí jeví jako pravděpodobnější druhá varianta. Avšak ani možnost, že se rok 2011 stane novým „rokem 68“, který kdysi položil myšlenkové základy postmoderním politickým hnutím a proudům, jako jsou třeba zelení, nelze zatím zcela zavrhnout.

Lepší bankrot než černá díra

O krizi společné evropské měny, jejích příčinách, projevech a důsledcích, o Řecku, Irsku, vzpouře daňových poplatníků, evropské pomoci a dalších souvislostech je rozhovor s vládní analytičkou Ivanou Pečinkovou.

Rozhovor s vládní analytičkou Ivanou Pečinkovou.

PETR SOKOL | Vedl rozhovor

Společná evropská měna dnes zažívá poměrně hlubokou krizi. Zejména jihoevropské „eurové“ ekonomiky se potácejí v problémech. Co aktuální krizi vyvolalo?

Zní to možná už trochu ořepaně, ale stále platí jedno: jádro problému spočívá v samotné podstatě eurozóny. Pod jednou měnou jsou sdruženy státy s odlišnou ekonomickou vyspělostí, výkonností, ale i strukturou, což zakládá na problémy samo o sobě. Podobně jako jeden kabát nepadne každému, ani společná měna a jednotná měnová politika, střížená navíc podle potřeb nejvyspělejších zemí, nepřichází všem stejně vhod.

Prostředí nízkých úrokových sazeb stimulovalo v jižních zemích obrovskou úvěrovou expanzi, ke které neexistovaly reálné základy. Když se zhruba po deseti letech hospodářský cyklus ve světové ekonomice obrátil a nastala krize, ukázaly se tyto naddimenzované investice jako špatné a zákonitě muselo dojít k jejich odbourání. Společná měna také méně konkurenceschopným státům poskytla štít před finančními trhy a dovolila jim nějakou dobu schovávat jejich problémy s nízkým růstem domácí produktivity a rychlejším růstem mezd.

Nedávný globální ekonomický propad v periferních zemích tak euro ještě znásobilo a např. v Irsku způsobilo následně obrovské deficity a růst zadlužení, protože se vláda rozhodla zachránit místní banky.

Není dnešní krize jen důsledkem toho, že eurozóna dlouhodobě sama nedodrží své pravidla?

Domnívám se, že tato stránka věci je poněkud přeceňována. Pravidla pro vstup a posléze fungování jednotné měnové oblasti samozřejmě existovat musejí, ale ta dnešní jsou myslím příliš statická a překonaná a zárukou bezproblémového fungování eurozóny prostě nejsou. Navíc neexistuje účinný mechanismus, jak je vymáhat. Ostatně, Irsko jako jedno z minimá eurostátů pravidla plnilo. Řecko ovšem také – v určité době, kdy se ucházelo o členství, a ještě nějakou dobu poté.

EU vyvíjí obrovské úsilí pro záchranu postižených zemí, zejména Řecka. Má to šanci na úspěch?

První obří balík finanční pomoci dostalo Řecko loni v květnu a měl mu vystačit na tři roky. Peníze se však rozkutálely už zhruba za rok. A nyní se jedná o další půjčce, která bude ještě větší než ta první. Každému je přitom jasné, že nejde o potíže s likviditou, nýbrž

SPOLEČNÁ MĚNA

také méně konkurenceschopným státům poskytla štít před finančními trhy a dovolila jim nějakou dobu schovávat jejich problémy s nízkým růstem domácí produktivity a rychlejším růstem mezd.

o krizi solventnosti. A že země nebude schopná splácet ani druhou půjčku. Především nebude z čeho, když už provedené i plánované rozpočtové škrty ještě přidusí už tak záporný hospodářský růst.

Bere skutečnou ekonomickou situaci Řecka a výhled jeho další schopnosti splácet půjčky někdo na vědomí?

Vedle politických priorit jsou směřovatné obavy z dopadů případného bankrotu na celou eurozónu. Řecké dluhopisy, jejichž výnosy neustále padají, ve velkém nakoupila Evropská centrální banka, mají je ve svých portfoliích francouzské, německé a další

banky, což potenciálně staví pod tlak jejich ratingy a jejich národní banky a v konečném důsledku opět ECB. Výslednicí může být postupem času nakažení celého finančního systému eurozóny a EU. Šéf americké centrální banky Ben Bernanke dokonce neskrývá obavy, že by se pak tato vlna mohla přelít do globálního finančního systému. Navíc MMF přišel v polovině června s názorem, že se světová ekonomika možná dostává do druhé etapy krize. A varoval, že tato etapa může být také krizí odhodlanosti daňových poplatníků i nadále hradit projekty typu záchra-
na Řecka.

Má obava ze vzpoury daňových poplatníků reálný podklad?

Donedávna to tak nevypadalo. Ny-
ní, kdy se rotačka tisknoucí další a další peníze pro Řecko roztáčí až do samotného zadření, však hlasy proti této formě solidarity sílí. Ostatně i proto mají být do hry „dobrovolně“ zataženi soukromí investoři, od nichž se bude s největší pravděpodobností chtít prodloužení splatnosti, změna úrokové sazby případně změna nominální hod-

Ing. IVANA PEČINKOVÁ, Ph.D.

- Vystudovala Národohospodářskou fakultu Univerzity Martina Luthera (SRN) a získala doktorát na Fakultě financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze.
- Pracovala jako zpravodajka rakouské tiskové agentury ÖWP a jako ekonomická redaktorka Lidových novin, Hospodářských novin a týdeníků Ekonom a Týden.
- V současnosti pracuje na Úřadu vlády ČR jako analytička.
- Externě působí na Národohospodářské fakultě VŠE.
- Je editorkou sborníku Euro versus koruna, jehož třetí, rozšířené vydání vyjde na podzim.

noty úvěrů. Bez obalu řečeno umazání části dluhu. To ovšem naplňuje část definice bankrotu.

Nebylo by tedy lepší, aby Řecko zbankrotovalo? Je technicky proveditelný návrat například Řecka k národní měně – drachmě?

Technicky proveditelný by návrat k drachmě byl. Jednoduché by to ale

nebylo. Obzvlášť ve spojení se státním bankrotem. Vypukla by obrovská panika, lidé by se snažili vybrat zbytky úspor z místních bank a uložit je do zahraničí. Následoval by kolaps těchto bank se všemi možnými důsledky pro finanční systém EU. Drachma by okamžitě výrazně devalvovala, což by mělo řadu bolestných důsledků pro obyvatelstvo, mj. nárůst inflace. Devalvace by ovšem

zároveň zvýšila konkurenceschopnost Řecka a mohla by pomoci hospodářství znovu na nohy. Nebylo by to ovšem hned. Myslím ale, že bankrot a návrat k drachmě, tedy svým způsobem časově i věcně ohraničené a transparentní procesy, by mohly v konečném důsledku napáchat méně škody než dosavadní způsob, kdy peníze daňových poplatníků de facto padají do černé díry.

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

VYSOKÁ ŠKOLA OSOBNOSTÍ

DNY OTEVŘENÝCH DVEŘÍ:

obvykle každou první středu v měsíci v 16 hod.
Jungmannova 17, Praha 1, Tel.: 221 506 700

VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVNÍCH A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

ATRAKTIVNÍ MAGISTERSKÉ A BAKALÁŘSKÉ OBORY:

- ❖ Veřejná správa
- ❖ Politologie a mezinárodní vztahy
- ❖ Právo v obchodních vztazích
- ❖ Sociální analýzy

Master of Public Administration (MPA)

- ❖ Management veřejné správy
- ❖ Management veřejné dopravy
- ❖ Bezpečnostní a krizový management

- ❖ Studium v centru Prahy a Českého Krumlova
- ❖ Individuální přístup a špičkoví pedagogové
- ❖ Prezenční i kombinovaná forma studia

WWW.CEVROINSTITUT.CZ

Oplatilo sa Slovensku euro?

Takmer existenčné problémy eura v podobe krízy dlhových európskych krajín vyvolávajú otázky, či sa skoré zavedenie eura Slovensku oplatilo. Zlepšilo euro postavenie slovenskej ekonomiky a zvýšilo potenciál jej rastu?

JURAJ KARPIŠ | Autor je ekonom, pôsobí ako analytik v Inštitúte ekonomických a spoločenských analýz (INESS)

Vzhľadom na fakt, že náklady a výnosy zo zavedenia novej meny nikdy nebudú rozložené rovnomerne, je táto otázka vo svojej podstate nezmyselná. Konečná bilancia sa dá definitívne spraviť len na úrovni jednotlivca. Posúdenie výhodnosti novej meny pre slovenskú ekonomiku navyše komplikuje prepuknutie finančnej a následnej aj hospodárskej krízy. Zároveň je doba používania novej meny ešte príliš krátká na to, aby sa jej efekty mohli naplno prejaviť. Ak by sme sa o takýto odhad vplyvov zavedenia eura na slovenskú ekonomiku predsa pokúsili, v tejto snahe nám môže pomôcť porovnanie s vývojom v podobnej ekonomike, ktorá naopak euro nezaviedla.

Z krajín vyšehradskej štvorky je vhodné porovnanie s Českou republikou. Maďarsko v uplynulých rokoch prešlo krízou verejných financií a bolo donútené koncom roka 2008 čerpať záchranný úver z MMF, EÚ a Svetovej banky. Poľsko vzhľadom na svoju veľkosť a menšiu závislosť na exporte, ktorá ho čiastočne izolovala od priamych dopadov hospodárskej krí-

zy, taktiež nie je vhodný kandidát na porovnanie.

Z jednoduchého porovnania tempa rastu HDP, inflácie a nezamestnanosti žiadny významný dopad zavedenia eura nevidno (Slovensko do mechanizmu fixných kurzov vstúpilo koncom roka 2005, vstup bol schválený a konverzný kurz stanovený v polovici roka 2008, euro začalo v ekonomike obiehať 1. 1. 2009). O niečo prudší pokles HDP v krízovom roku 2009 a vyšší rast v roku 2010 možno vysvetliť volatilnejšou slovenskou ekonomikou, ktorá je závislejšia na zahraničnom dopyte ako česká. Rast HDP bol v SR vyšší než v ČR už pred zavedením eura a pravdepodobne súvisí aj s procesom konvergenencie, t.j. tendencie chudobnejších krajín rásť v dlhodobom horizonte rýchlejšie ako bohaté.

Rast miery nezamestnanosti bol na Slovensku vyšší, z 8,4% na jeseň 2008 na 14,3% na konci roka 2009 (V ČR v tom istom období z 4,2% na 7,5%). Slovenská ekonomika do krízy vstupovala s vyššou mierou nezamestnanosti, čo súvisí s asi najväčším problémom pracovného trhu

a to vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných.

Samotné zavedenie eura zatiaľ nemalo výrazný vplyv na zmenu dynamiky inflácie spotrebiteľských cien. Samozrejme, tlak na jej zníženie vyvolával už pred rokom 2009 záväzok vstúpiť do menovej únie, na čo bolo nutné splniť Maastrichtské inflačné kritérium. Index prepočítaný na hodnotu 100 k polovici roka 2008, keď sa o tomto kroku definitívne rozho-

dlo, ukazuje, že inflácia v nasledujúcom období bola takmer identická ako v Českej republike so samostatnou monetárnou politikou. Výrazný odklon možno badať až v poslednom období, keď zrýchľuje inflácia v celej eurozóne, pričom jej rast v Českej republike zjemňuje silnejúca česká koruna.

Tá tesne po vstupe eura do slovenskej ekonomiky vzhľadom na rastúcu averziu voči riziku počas vrcholiacej krízy dočasne oslabila voči slovenskej mene (EUR) o 10%. Odtedy však neustále posilňuje, čo súvisí pravdepodobne s dlhovou krí-

zou v eurozóne a zvolenými nástrojmi, ktorými sa táto kríza rieši.

V oficiálnych dokumentoch slovenských úradov obhajujúcich čo najskorší vstup do eurozóny sú medzi priamymi výhodami zavedenia eura spomínaná eliminácia transakčných nákladov a časti kurzového rizika, ku ktorým samozrejme došlo. Menej samozrejmé sú však už dlhodobé očakávania o prehĺbení zahraničného obchodu a zvýšenom prilive zahraničných investícií. Tie bude možné posúdiť až po dlhšom období (ak toto dlhšie obdobie euro prežije), no doterajšie údaje zvýšený priliv investícií neodhaľujú.

Ďalšou priamou výhodou zavedenia eura mali byť nižšie náklady kapitálu. Odhodlanie vlády prijať euro v čo najskoršom termíne deklarované koncom roka 2005 a najmä konzervatívny prístup k verejným financiám, viedli k zníženiu rizikovej prirážky oproti ČR už pred samotným zavedením novej meny. Prispela aj implicitná garancia proti bankrotu zo strany

starších členských krajín, s ktorou finančné trhy pri krajinách eurozóny automaticky (ako sa ukazuje dnes veľmi správne) počítali. No aj v tejto oblasti súčasná kríza v eurozóne zamiešala karty. Samozrejme, možno len špekulovať, koľko by stálo refinancovanie štátneho dlhu Slovenska v prípade, že by bolo mimo eurozóny, no porovnanie dlhých sadziieb po zavedení eura v roku 2009 ukazuje, že očakávania ďalšieho výrazného zníženia sadziieb boli príliš optimistické a prirážka slovenských dlhopisov opäť mierne rastie. Je to pravdepodobne efekt zlého stavu ve-

NIE JE MOŽNÉ JEDNOZNAČNE

uzavrieť, či euro pomohlo alebo poškodilo slovenskej ekonomike. Krátko po vstupe sa zásadným spôsobom zmenila filozofia: dlhy jednej krajiny sa už explicitne stávajú dlhmi všetkých. Slovensko tak bude z verejných zdrojov podporovať ekonomicky bohatšie krajiny.

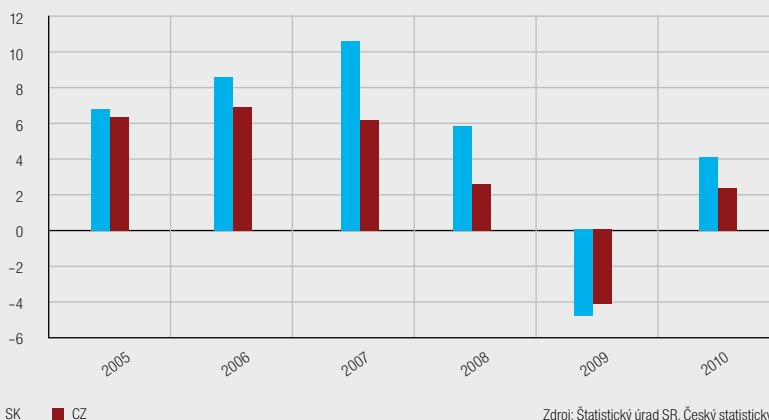
rejných financií eurozóny ako celku, hoci slovenská verejná správa patrí v tomto klube k tým zodpovednejším (štátny dlh SR 2010 41 % HDP, priemer eurozóny 85,1 % HDP, ČR 38,5 %).

Okrem spomínaných výhod však euro prinieslo aj výrazné negatíva, s ktorými vláda ani centrálna banka nepočítali. Zásadným je nutnosť podieľať sa cestou záruk na financovaní problematických krajín eurozóny. Kým Česká republika riskuje náklady spojené so súčasnou dlhovou krízou Európy len do výšky podielu krajiny v Medzinárodnom menovom fonde a podielu prípadným na Európsku komisiu, ktorá tiež prispieva do stabilizačného fondu, Slovensko spolu s ostatnými krajinami eurozóny priamo kryje podstatnú časť záchranného balíka. Ak sa schváli Európsky stabilizačný mechanizmus v podobe, v akej prešiel Európskym parlamentom Slovensko bude mu-

sieť do novovzniknutého fondu poslať hotovosť vo výške 659,2 mil. EUR a za poskytnuté úvery ručiť až do výšky 5 108,8 mil. EUR – spolu teda 5,8 mld. EUR, čiže až 19,1 % celkového verejného dlhu SR. Samozrejme, z tohto stabilizačného mechanizmu môže teoreticky profitovať aj Slovensko. To je však vzhľadom na jeho relatívne dobrú pozíciu v porovnaní so zvyškom eurozóny málo pravdepodobné a preto bude skôr pri tomto usporiadaní čistým platcom.

Z uvedených ekonomických indikátorov nie je možné jednoznačne uzavrieť, či euro pomohlo alebo poškodilo slovenskej ekonomike. Isté však je, že krátko po vstupe sa zásadným spôsobom zmenila filozofia tohto menového klubu a dlhy jednej krajiny sa už explicitne stávajú dlhmi všetkých. Okrem podpory nezodpovedných fiškálnych politík to spôsobí, že Slovensko bude z verejných zdrojov paradoxne podporovať ekonomicky bohatšie krajiny a ich bankové systémy. A to napriek tomu, že pred desiatimi rokmi za vlastné ozdravovalo vlastný, politikmi rozkradnutý bankový sektor, čo stálo vyše 10% HDP a samo nedávno vykonalo bolestivé reformy neudržateľného sociálneho systému. Je možné očakávať, že tento transfer bohatstva vyplývajúci z nečakaných nákladov členstva v eurozóne pravdepodobne zníži ekonomický rast Slovenska v porovnaní so situáciou, keď by Slovensko do únie nevstúpilo.

Graf 1 Reálny medziročný rast HDP v lokálnej mene

Euro a odlišné stejnosti

Ptát se, zda za krizi eurozóny může euro, je stejné jako ptát se, zda za to, že jsme spadli z artistického kola, může artistické kolo. Nebýt kola, jistě bychom z něj nespadli. Na vině je ve skutečnosti naše neschopnost se na něm udržet v kombinaci s rozhodnutím na něj nasednout. Platí to pro kolo i pro euro. Není to ovšem jediná příčina pádu.

MIROSLAV CVRČEK | autor je ekonomický komentátor týdeníku Reflex

Bezprostřední příčiny projevů krize byly u různých států různé. Pro Řecko a Portugalsko jsou typické příliš vysoké veřejné výdaje na udržení blahobytu. U Španělska a Irsku to byl monstrózní stavební boom, který na první pohled poháněl růst HDP, ale ve skutečnosti vysával neúměrně velkou část soukromých peněz. Irsko navíc spolu s Islandem (nejen země eura byly postiženy) nejvíc zasáhl kolaps bankovníctví. Maďarsku a pobaltským státům (zejména Lotyšsku) zkomplikovaly život úvěry v cizí měně, hlavně v euru.

Všude ale provází krizi velké dluhy, ať už veřejné nebo trochu opomíjené soukromé, které se však „díky“ různým vlád-

ním zárukám a politickému tlaku stávají často veřejnými, jak tomu bylo zejména v Irsku, kde převzetím bankovních problémů vykazala vláda za loňský rok rozpočtový deficit 32,4 procenta HDP. Dluhy musí obrátit naši pozornost na úvěrový trh a na síly, které ho ovlivňují. Tady najdeme kámen úrazu.

Centrální banka versus trh

Trh sám o sobě by zákonitě vyrovnával množství úspor a úvěrů, dělal by to pomocí úrokové míry. Nedostatek úspor by vyvolal růst úroků tak, aby se více vyplácelo spořit a méně půjčovat. A naopak. Ačkoliv do určité míry se tak děje, ži-

jeme ve světě, v němž do tohoto procesu výrazně zasahují centrální banky. Ty mohou peníze, které pak končí jako půjčky, vytvářet bez toho, aby byly před tím ušetřeny. Zároveň nastavují své úrokové sazby, které přímo ovlivní úroky komerčních bank. Centrální banky tím údajně hlídají cenovou stabilitu. Jenže realita je jiná – ona cenová stabilita vypadá tak, že zatímco ceny nemovitostí raketově rostou (v Irsku se během 12 let zpětinasobily), ceny například elektroniky padají.

Evropská centrální banka (ale i americká a další) svou politikou zásobovala banky dostatkem levných peněz. Ty navíc v systému částečného krytí rezerv mají možnost dále peníze vytvářet. Banky pak nasměrovaly velké investice na akciové trhy či stavebnictví, tedy odvětví, která během krize prošla největší korekcí.

Role eura

Uvnitř eurozóny se vydělily státy, pro které bylo euro příliš tvrdé (Řecko či Portugalsko) – lidé díky tomu dostali možnost levněji si kupovat věci ze zahraničí a hůř prodávat do ciziny výrobky vlastní. Jižanské státy kvůli tomu mají obrovské obchodní deficity. Nerovnováhu, která by měla skončit velkou nezaměstnaností a poklesem cen, vyvažoval stát svými štědrými sociálními výdaji. Lidé tak měli dostatek peněz i přes nedostatek práce, nebo lépe řečeno nedostatek užitečné práce. Státy na jihu Evropy zároveň využívaly toho, že si na své utrácení mohly půjčovat levně – díky euru se investoři nebáli bankrotu.

JAKMILE SE UKÁZALO, ŽE CELOSVĚTOVĚ JE OBROVSKÁ ČÁST INVESTIC

naprosto špatná, banky si navzájem utáhly úvěrové kohoutky. Náhlý nedostatek peněz působil, jako když feťák přestane brát drogu.

Nesmyslný stavební boom Irsko (tvrdí se, že bylo postaveno tolik domů, kolik Irové ani teoreticky nemohou obydlit) byl zase poháněn soukromými dluhy. Bylo to jednoduché – zdálo se, že irskou ekonomiku nic nezastaví, ceny domů rostly tak, že návratnost takové investice byla mnohem vyšší než úrok placený za úvěr. Tak pokrývaly netrzně nízké úrokové sazby úplně normální podnikatelskou analýzu.

Euro a nízké sazby ECB ovšem zasáhly i ostatní země. Silně třeba Lotyšsko – rychle rostoucí ekonomika potřebovala velké úspory, aby bylo odkud čerpat peníze na rozsáhlé investiční příležitosti. Vysoké úroky, které by k tomu byly potřeba, se však daly snadno obejít. Stačilo půjčit si u evropských bank. Lidé žádné riziko nepociťovali, neboť lotyšský lat je na euro pevně fixovaný. V okamžiku, kdy peníze v koloběhu došly, propadla se v roce 2009 ekonomika skoro o 20 procent. Najednou byl dluh velký problém.

Extrémní situace nastala na Islandu. Ceny tam rostly poměrně rychle, stejně tak obdivovaná ekonomika, také úrokové sazby byly ve srovnání s Evropou výrazně vyšší. Banky si z toho udělaly obživu. Půjčovaly si v Evropě, na vyšší úroky přilákaly i mnoho střadatelů ze zahraničí – více než má třístatisícový ostrov obyvatel. Banky pak expandovaly – mohutně investovaly mimo jiné do bankovníctví a stavebnictví, tedy, jak se později ukázalo, tam, kde se vytvořily největší bubliny. Po jejich splasknutí splasknul také islandský sen.

Prozření

Jakmile se ukázalo, že celosvětově je obrovská část investic naprosto špatná, banky si navzájem utáhly úvěrové kohoutky. Náhlý nedostatek peněz působil, jako když feťák přestane brát drogu. Mnoho dosavadních investic musí být zrušeno, což bolí. V celé nahotě se tak objevuje skutečný stav ekonomiky. Uvnitř eurozóny se navíc konečně ukázaly velké rozdíly mezi různými státy.

Eurozóna však místo toho aby řešila, jak u vážně zraněných zemí vyléčit neduhu, přemítá, jak zamaskovat krev a zlomeniny a oddálit úplné prozření. Další půjčky zemí, která může snižovat své zadlužení jen při kombinaci ekonomického růstu a rozpočtového přebytku, jež je nemyslitelný dokonce i v Číně, ničemu nepomohou, naopak. Už tak dost velká provázanost udělá zranitelnějšími ještě další státy. Euro takto nemůže dál pokračovat.

Španělské příznaky nemoci eurozóny

Když politici zemí EU rozhodli o vytvoření společné měny euro, tvrdili svým občanům, že tím otvírají cestu nové hospodářské prosperitě.

Místo toho dnes euro působí jako dokonalé zrcadlo, které odráží nejen všechny ekonomické, ale především politické problémy EU.

JAN PRŮŠA | Autor je ekonom, působí na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Politici a byrokraté, kteří EU řídí, totiž nedokáží naslouchat hlasům zvenku. Natož pak hlasům kritiky, byť by byla sebekonstruktivnější. Jak jinak si lze vysvětlit, že lídři EU nemají nikdy připraven aspoň náznak záložního plánu pro krizové situace? Euro je zářným příkladem tohoto zanedbání. Každý správný byznysplán potřebuje varianty, jak zvládnout komplikace. Pokud si je nikdo z vedení EU nepřipouští, svědčí to pouze o tom, že euro

bylo od začátku politický projekt bez racionální ekonomické kalkulace.

Na počátku byla diverzita

Nerovnosti mezi jednotlivými zeměmi EU jsou natolik křiklavé, že kvůli nim vznikly obrovské mezistátní transfery peněz z centrálního rozpočtu, tzv. strukturální fondy a fondy soudržnosti. ČR z těchto fondů v roce 2009 čerpala téměř dvě miliardy eur, i když čisté saldo transferů

po započtení našich příspěvků do EU bylo přibližně 1,4 miliardy EUR.

Základní postuláty politiků při zavádění eura zněly: Euro pomůže tyto rozdíly odstranit a ekonomická integrace bude mít vedlejší účinek v usnadnění politického sjednocování Evropy. Ne všem zúčastněným se však společná měna zrovna hodila. Vezměme si Španělsko, po Itálii druhou největší jihoevropskou ekonomiku a dvanáctou největší ekonomiku světa, jejíž výkon závisí na zemědělství, turismu a stavebnictví. Všechna tato odvětví jsou velmi silně cyklická a poslední z nich, stavebnictví, s ohledem na rozměry současných developerských projektů, také vyžaduje neustálý přísun velkých objemů peněz.

Následovaly dluhy

Krátce po spuštění eura a po překonání americké internetové bubliny v le-

tech 2000–2001 nastalo celosvětově období relativně silného ekonomického růstu. Růst byl podstatně stimulován centrálními bankami: Peníze byly levné, půjčovalo se za nízké úrokové sazby. Zároveň v eurozóně úroky konvergovaly víc, než by to dovolily podkladové rizikové faktory daných států. Jinak řečeno, v hospodářsky slabších státech eurozóny, např. ve Španělsku, Řecku nebo Portugalsku, byly úroky o něco niž-

ší, než by odpovídalo jejich reálné ekonomické síle.

Investoři sázeli na to, že žádný členský stát eurozóny nemůže zkrachovat. Pomocí eura tak politikové vytvořili hospodářskou iluzi, podle které sečení jedné silné ekonomiky a několika slabých vznikne ekonomika silná nebo dokonce ještě výkonnější. Trhy této iluzi podlely ne proto, že jí věřily, ale pro krátkodobý výdělek.

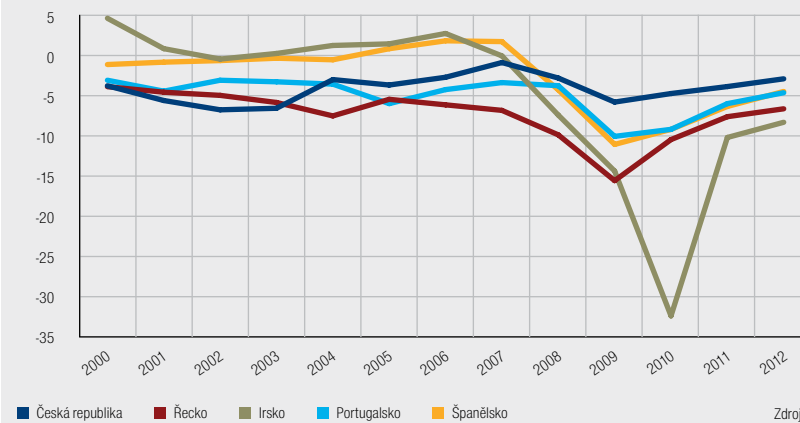
K tomu se přidaly vládní výdaje a schodky státních i místních rozpočtů. Pokud už vláda zasahuje do ekonomiky, měla by se řídit pravidlem vyhlazování hospodářského cyklu: V období růstu vytvářet rezervy na horší časy, a tyto rezervy naopak rozpouštět v době krize. Ovšem voliči hlasují dnes, zatímco krize přijde zítřka nebo nejspíš až pozítří. Španělsko rezervy takřka nevytvářelo a vládní dluh loni přesáhl 66% HDP.

Od blahobytu k chudobě

Španělsko tak mohlo zařadit o tři rychlosti výš, jenže už na první pohled je zřejmé, že takové tempo hospodářského růstu není setrvačné. Dluhy narostly a brzy po zhroutil amerického nemovitostního trhu bylo jasné, že španělské banky na tom se svou likviditou a kvalitou aktiv nejsou o mnoho lépe. Aktiva bankovního sektoru dosáhla 320% HDP. To je sice na úrovni Německa a Francie, jenže

Graf 1 Deficit státního rozpočtu jako % HDP

potřeby rekapitalizace bank jsou agenturou Moody's odhadovány až na 120 miliard eur.

Nezaměstnanost dosáhla 21% a mezi mladými do 25 let se odhaduje až na 45%. Ačkoliv se vládě zatím daří držet cíle snižování rozpočtových schodků, čekají na ni dvě velké nástrahy. Situace bank stále není vyřešená. Důvěryhodnost všech evropských bank klesá s tím, jak postupuje dluhová krize Řecka. Pokud by se španělské banky dostaly do rozsáhlejších problémů, není jasné, kolik ztrát by se socializovalo a převedlo do státního rozpočtu a jak by se s tím centrální vláda vyrovnala.

Mnoho dluhů se také koncentrovalo na úrovni místních úřadů. Například zadlužení Katalánska vzrostlo ze 7,5% HDP v roce 2009 na 16,2% HDP loni (téměř 32 miliard eur). Letos se plánuje další zvýšení na 18,4%, a snižování dluhu nezačne kvůli setrvačnosti dříve než v roce 2014. Tento dluh může explodovat stejně jako dluh na celostátní úrovni.

Velké oběti

Jádrem celého problému jsou dvě charakteristiky současného systému: (1) Kupování hlasů ze strany politiků, kteří si chtějí zajistit krátkodobý prospěch bez ohledu na dlouhodobé náklady. (2) Ekonomické plánování byrokratů, kteří z definice nikdy nemohou najít efektivní řešení.

Řešení situace bude bolestivé a zároveň nevyhnutelné, jak už pocítily miliony

nezaměstnaných. Podle mého názoru jsou zásadní tři opatření:

1. Špatné dluhy je potřeba odepsat a investoři musí nést svou část ztrát. Chybná rozhodnutí finančníků nelze dotovat z peněz daňových poplatníků, protože ji-

JÁDREM PROBLÉMU

jsou dvě charakteristiky současného systému: kupování hlasů ze strany politiků a ekonomické plánování byrokratů.

nak by se neustále opakovala. Do budoucna tak bude zajištěno, že se banky při úvěrování budou chovat opatrněji.

2. Ústavně je nutné zakotvit omezení zadlužování (rozpočtovou rovnováhu). Tím se omezí hazardování politiků se státními financemi a neodpovědné utrácení byrokratů.

3. Měla by být zahájena diskuze o existenci eura v rozmanitém ekonomickém prostředí. Zejména je potřeba zajistit, aby slabé ekonomiky nemohly své zadlužování skrývat za levné úvěry dané jednotnou sazbou Evropské centrální banky.

Diskuze o euru si zaslouží mnohem větší prostor. Už teď je ale jasné, že zásadní rozhodnutí k dluhové krizi jsou velmi blízko. Občanům nezbyvá než doufat, že budou aspoň částečně směrem k lepšímu.

Preference **rok poté:** mezi kontinuitou a zvratem

Kdyby se na přelomu května a června konaly volby do Poslanecké sněmovny, s přehledem by zvítězila opoziční ČSSD se ziskem kolem 30 % hlasů. Za ní by následovaly ODS s 21 % a TOP09 s 16 %, těsně stíhaná KSČM s 15 %.

LADISLAV MRKLAS | Autor je politolog, prorektor vysoké školy CEVRO Institut a šéfredaktor CI Time

Čtyřlístek nejsilnějších stran by do dolní komory možná doprovodily ještě Věci veřejné, nicméně jejich překročení či nepřekročení volebního prahu by bylo velmi nejisté. Před branami sněmovny by takřka jistě skončily KDU-ČSL (4%) a SPOZ (3%). Ostatní strany jsou prakticky bez šance.

Tolik základní čísla, která přinesl exkluzivní průzkum agentury Ipsos pro CI Consult&Research. Tato čísla představují tzv. volební model, tedy v zásadě prognózu (odhad) výsledku, vzniklou očis-

těním celého vzorku respondentů o ty, kteří by nepřišli volit, příp. váhají a spíše se kloní k neúčasti, resp. ještě nevědí, zda a koho volit. Jedním dechem je třeba dodat, že z průzkumu také vyplývá, že velmi podstatná část občanů oprávněných a víceméně odhodlaných volit, konkrétně až 15%, neví, koho volit. Právě oni představují naprostou neznámou.

ČSSD, ODS – podivná stabilita až stagnace

Navzdory různým komentářům to tedy vypadá, že se základní politické preference oproti polovině loňského roku, kdy proběhly poslední volby do PS, příliš nezměnily. Ještě několik dní před květnovými volbami věštily průzkumy ČSSD spolehlivý náskok a zisk kolem 30%. Propad evidentně nastal až v posledních dnech a dost možná hodinách před volbami. Tehdejších a dnešních 30% patří k prvkům kontinuity. Tato podpora je dobrým odrazovým můstkem. Avšak sociální demokraté po celý rok působí matným a mátožným dojmem.

Dalo se to chápat do okamžiku jejich volebního sjezdu. Proč ale dnes přenechávají iniciativu jiným (odbory, profesní lobby, iniciativy i některé neparlamentní formace), to až tolik jasné není.

Totéž v tmavě modrém lze konstatovat o podpoře ODS, která již více než rok konzistentně osciluje kolem 20%. Občanští demokraté zůstávají nejsilnější pravicovou stranou, avšak jejich náskok před TOP09 není nikterak ohromující, zejména v porovnání se ztrátou na vedoucí ČSSD. ODS za poslední rok nic neztratila, ale také nic nezískala.

PŘI POPISOVANÉ PROPORCI VÝSLEDKŮ

by se do unikátního postavení dostala ČSSD. Bez ohledu na výsledek VV by totiž mohla volit většinovou alternativu hned ze tří koaličních partnerů, aniž by jí reálně hrozilo vyšachování ze hry.

Navzdory tomu, že dokázala nalézt rychlé řešení povolební situace, zásadně změnila své vedení a ještě donedávna mohla těžit z nebyvalé proreformní nálady, podporované značnou částí médií.

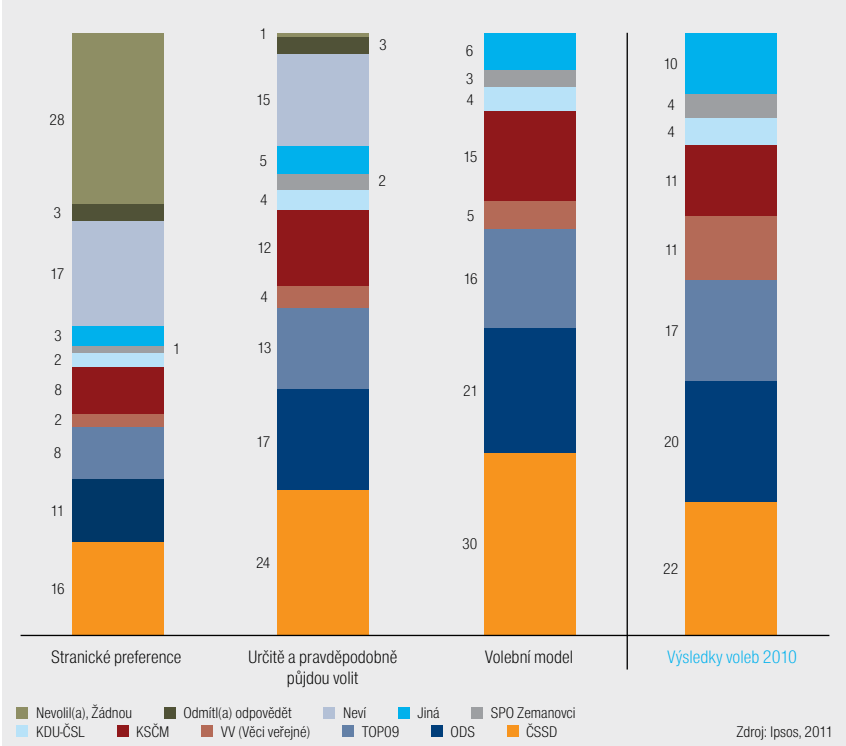
TOP09 – už etablovaná?

Svou pozici oproti volbám drží TOP09. Jakkoli nyní bezprostředně neatakují pozici ČSSD ani ODS, její etablování na politické scéně se zdá být na velmi dobré cestě. Vyhráno však zdaleka nemá, neboť jí stále čeká nebezpečný moment – totiž nastolení skutečné vnitřní demokracie se všemi riziky, která z toho vyplývají.

„Dynamické síly“

Největší posuny v podpoře tak vykazují komunisté a Věci veřejné. V prvním případě jde o zřetelný nárůst popularity, ve druhém naopak o jednoznačný pokles. Vyšší podpora KSČM má dva zdroje: a) relativně nízký odhad voleb-

Graf 1 Rozhodnutí o volbě strany

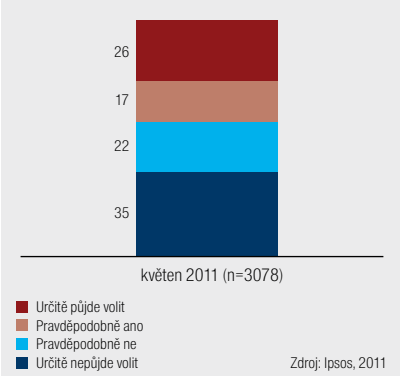
ní účasti v hladině, jež je pro komunisty nejvýhodnější (tady vzpomeňme, že nejlepšího výsledku – 18% – dosáhli v roce 2002, kdy byla účast jen 58%), b) překvapivě nízkou opoziční aktivitu ČSSD, již v pozici tribuna nespokojeného lidu nahrazují spíše odborářští bossové.

Jak rychle VV vylétly, tak rychle padají. Vedle tisíckrát komentované série afér a skandálů je na vině především absolutní neukotvenost jejich voličů, která ale logicky vyplývá z neukotvenosti samotné strany (dá-li se vůbec o straně hovořit).

Levice většinová, ČSSD na pivotu?

Po systémové stránce by takové výsledky znamenaly daleko podstatnější posun. Levice již jednou většinu měla, avšak od roku 2002 se vnímání komunistů významně změnilo, o čemž svědčí i jejich účast ve vedení řady krajů. Levice by tak poprvé mohla svou majoritu přetavit do čistě levicové vlády s většinovým postavením, ať už by se KSČM zapojila tak či onak.

Graf 2 Odhad účasti ve volbách do PSP

Levicová vláda ale není jediným možným vyústěním. Při popisované proporcí výsledků by se totiž do unikátního postavení dostali sociální demokraté. Bez ohledu na výsledek VV by totiž ČSSD mohla volit většinovou alternativu hned ze tří koaličních partnerů, aniž by jí reálně hrozilo vyřazení ze hry. Straně v takové pozici se v politologii vcelku trefně říká pivotní. A to se všim, co si pod tímto – i ve sportu hojně užívaným – termínem můžeme představit.

Neústavnost uchovávání provozních a lokalizačních údajů mobilními operátory

Ústavní soud zrušil tzv. šmírovací část zákona o elektronických komunikacích, která umožňovala získávat celou řadu citlivých údajů prostřednictvím mobilního telefonu. Následující text se pozastaví u toho, co tato část zákona stanovila, proč byla zrušena a co to vlastně bude do budoucna znamenat.

LUBOŠ JEMELKA | Autor je právník a politolog. Přednáší na CEVRO Institutu a pravidelně publikuje zejména k problematice správního práva.

Protiústavní uchovávání údajů

Dne 31. března 2011 vyhověl Ústavní soud stížnosti 51 poslanců a zrušil ke dni vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů (tedy ke dni 12. dubna 2011) část zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, konkrétně jeho § 97 odst. 3 a 4. Současně zrušil i vyhlášku č. 485/2005 Sb., o rozsahu provozních a lokalizačních údajů, době jejich uchovávání a formě a způsobu jejich předávání orgánům oprávněným k jejich využívání, která tato ustanovení zákona prováděla.

Do této doby měli mobilní operátoři a poskytovatelé internetu povinnost takzvaného preventivního uchovávání údajů o internetové a telefonické komunikaci. Konkrétně tedy museli uchovávat záznamy o veškerých hovorech, krátkých textových zprávách, e-mailech nebo také o návštěvách lidí na konkrétních internetových stránkách. Obsahem záznamu tedy nebyl přímo obsah rozhovoru, ale informace o tom, kdo, s kým a jak dlouho mluvil, resp. údaje o poloze telefonního přístroje. Tzv. chytrý mobil odesílá operátorovi záznam o své poloze zpravidla

každých pět minut, protože jakmile někdo začne telefonovat, obdrží SMS nebo se jeho telefon připojí k internetu (např. pouhou pravidelnou aktualizací e-mailové schránky), zaznamená se mimo jiné jeho poloha (přesněji řečeno zaznamená se poloha nejbližšího vysílače, na který se telefon připojí, a přesnost takového určení činí ve městech zpravidla 200 až 1 500 metrů), zpětně lze proto zrekonstruovat pohyb jeho držitele. Všechny tyto údaje pak museli mobilní operátoři předávat Policii České republiky (a to od července 2010 bezplatně).

Tato zákonná úprava, která vycházel z Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací a která měla původně sloužit k obraně státu před možným terorismem, byla podle některých názorů neústavní, protože místo toho, aby sloužila k tomuto účelu, se stala rutinní pomůckou policejní práce

v Rumunsku, kde byla obdobná úprava (vycházející také ze směrnice 2006/24/ES) rovněž zrušena.

Ústavní soud uvedl, a s tím nelze než souhlasit, že v této právní úpravě chyběly jasné mantinely a přesná pravidla pro využívání nashromážděných informací. Neexistovaly tedy dostatečné záruky proti zneužití citlivých osobních údajů. Mimo jiné tedy uvedl, že soukromí každého člověka je hodno ústavní ochrany

a fakticky umožňovala zneužívání uvedených údajů k neodůvodněnému sledování lidí. Skupina poslanců reprezentovaná Markem Bendou ji proto napadla u Ústavního soudu, protože v ní spatřovala porušení práv soukromého a rodinného života, tedy narušení nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, ochrany před neoprávněným shromažďováním osobních údajů a ochrany listovního tajemství. Ústavní soudci se s argumentací stížnosti ztotožnili a spornou normu zrušili. Přistoupili tedy k této problematice stejně jako nedávno jejich kolegové v Německu nebo

ve vztahu k výše uvedeným údajům. Dosavadní právní úprava dle něj připouštěla natolik intenzivní zásah do soukromí všech osob užívajících telekomunikační prostředky, že jej nebylo možné akceptovat.

Co bude následovat?

Rozhodnutí Ústavního soudu způsobilo policii nemalé problémy, protože přišla o snadno použitelný nástroj, který mohla využívat v odhalování pachatelů trestné činnosti nebo například při hledání ztracených dětí. Původní názor

policie, že mobilní operátoři s ní budou i nadále spolupracovat ve stejném rozsahu (nález sice zrušil povinnost operátorů uchovávat provozní a lokalizační údaje, existuje však nadále právo orgánů činných v trestním řízení tyto údaje podle §88a trestního řádu pro účely trestního řízení vyžadovat), se nepotvrdil. Nebudou-li totiž tyto záznamy operátoři uchovávat, nebude co poskytovat. Operátoři nyní hodlají uchovávat pouze údaje nezbytné pro fakturaci svých služeb, což pochopitelně nejsou např. údaje o poloze držitele mobilního telefonu.

Pokud tedy bude policie uvedeně provozní a lokalizační údaje skutečně potřebovat, nezbyvá jí nic jiného, než přikročit ke změně právní úpravy. Aby však případná novela nenásledovala osud ustanove-

CO O NÁS ŘÍKAJÍ MOBILNÍ TELEFONY?

- Zaznamenají zeměpisnou délku a šířku místa, kde se mobil nachází, s přesností na stovky metrů.
- Kdo a kdy s námi komunikuje.
- Jak často s námi někdo komunikuje.
- Kde dotyčný právě byl, když s námi hovořil.
- Naše nejčastější místo pobytu.

ni již zrušených Ústavním soudem, bude třeba stanovit jasné podmínky, za kterých bude možné takové údaje uchovávat a poskytovat. Musí být proto respektovány požadavky vyjádřené Ústavním soudem, aby nemohlo docházet ke zneužívání těchto údajů a narušování ústavně zaručených práv a svobod. Případná novelizace by se tedy zřejmě musela dotknout nejen § 97 zákona o elektronických komunikacích, ale i § 88a trestního řádu, který v tomto na zákon o elektronických komunikacích (a tedy na poskytování uchovávaných údajů) navazuje.

Pat jedněch voleb není důvodem k revoluci

Velká Británie se pyšní stabilním politickým systémem, ve kterém jsou změny vyvolány nutností. Jsou tak většinou až důsledkem celospolečenské diskuze.

JIŘÍ KOZÁK | Autor je politolog, působí jako ředitel CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie

Úvahy o reformě volebního systému jsou v Británii staré jako souboj liberálů a labouristů o pozici silnější strany od masivního rozšíření volebního práva.

Od poloviny minulého století se hlavním reformátorem stali liberálové. Jejich úspěch je závislý na občasném zablokování Parlamentu. Po dvojích volbách v roce 1974 například tlak liberálů přispěl k prosazení poměrného volebního systému do Evropského parlamentu.

Další šanci dostali liberálové loni, kdy vítězní konzervativci neměli většinu a byli nuceni uzavřít s liberály koalici. V koaliční smlouvě se objevil příslib referenda o změně volebního systému na alternativní hlasování (AV).

Reforma pro forma

Simulace voleb ukazují, že změna by neměla na sestavování vlády vliv.

I když by byl AV použit, tak by ve všech volbách od roku 1983 vítězná strana získala absolutní většinu mandátů. Tedy kromě těch loňských, které stejně skončily patem.

Pravda, na úkor dvou největších stran by posílili liberálové, ale na změnu vládních poměrů by to stejně nestačilo. Ostatní malé strany by změnu volebního systému nepocítily téměř vůbec.

Tato reforma by v Británii velkou změnu nepřinesla. Jen by zkomplikovala hlasování, svou složitostí by dále snížila voličskou účast a také by stála peníze. Hlavní argument, že by zavedla spravedlivější volby, neplatí.

Pro Británii, která má tradičně volební systém zaměřený na výkon, nikoliv na zastoupení, je proto odmítavý výsledek květnového referenda jediným rozumným.

Pevné volební období

Až do loňska měl premiér výsostné právo určit termín nových voleb. Mandát poslanců byl maximálně pětiletý, premiér jej mohl libovolně zkrátit a vypsat nové volby. V koaliční smlouvě je závazek předložit zákon o pevném volebním období.

Britský premiér tímto návrhem ztrácí právo kontroly délky mandátu. Jediné, co mu zákon přiznává, je možnost po odsouhlasení parlamentem posunout datum voleb o dva měsíce vpřed či vzad. To je na britské poměry poměrně radikální změna.

PRO BRITÁNII,

která má tradičně volební systém zaměřený na výkon, nikoli na zastoupení, je odmítavý výsledek květnového referenda jediným rozumným řešením. Proč změnit něco, co funguje a zajišťuje relativně velkou vládní stabilitu.

Další částí předloženého návrhu je úprava možnosti rozpustit dolní komoru a vynutit si předčasné volby. Dosavadní praxe umožnila vypsání předčasných vo-

leb bez souhlasu premiéra po hlasování o nedůvěře vládě. Současný návrh zákona zavádí možnost vyhlásit volby, pokud si tak přeje 2/3 všech poslanců. Institut vyjádření nedůvěry zůstává, volby se musí konat do 14 dnů, nebude-li sestavena nová vláda.

Teď je zákon v dohodovacím řízení mezi Horní a Dolní komorou Parlamentu. Povaha změn, které navrhuje Horní komora, však zásadně neovlivňuje návrh, takže se nepředpokládají v dohodovacím řízení komplikace.

Odvolení poslance

V Parlamentu již také leží další poměrně radikální koaliční návrh. Reaguje na skandál s poslaneckými náhradami, který propukl v roce 2009. Jde o zákon o odvolání jednotlivého volebního zástupce při prokázání hrubého provinění. K odvolání bude stačit, pokud petici reagující na hrubá provinění politika podepíše alespoň 10% registrovaných voličů v daném obvodu. Stane-li se tak, je uspořádáno hlasování, zda má politik zůstat ve funkci, a pak případně nové volby.

Parlamentu byl návrh předložen v červenci 2010. Další čtení je v lednu 2012. Prostor pro diskuzi o tomto návrhu je tedy široký, ale jeho šance poměrně malá. Skandál s náhradami sice zasáhl politiku velmi silně, ale v reakcích poslanců lze vyčíst, že jsou spokojeni s mírně zpřísněným stavem čerpání náhrad a radikálnější moc být nechtějí.

Velké (ne)naplněné plány

Kapitola 6 koaliční smlouvy s názvem Politické reformy přináší další smělé návrhy. Například registr lobbistů, konzervativní plán přímého zapojení občanů do správy věcí veřejných či dotažení reformy horní komory. Pro liberály nejdůležitější změna volebního systému byla voliči v referendu na dobu minimálně jedné generace shozena pod stůl. Co nakonec z šesté kapitoly projde, ukáže zbytek pevného mandátu této neobvyklé koaliční vlády.

Cloud computing: Proč se ho nemusíte obávat?

Jedním z nejčastěji skloňovaných výrazů v oblasti informačních technologií se v poslední době stal tzv. cloud computing.

JOSEF DONÁT | Autor je partnerem advokátní kanceláře ROWAN LEGAL a specialistou na oblast práva informačních a komunikačních technologií

Podstatou cloudových služeb je sdílené využívání IT technologií více uživateli za účelem efektivní utilizace výpočetního výkonu a aplikací. Daní za tuto flexibilitu je, že uživatel služby nemá plně pod kontrolou technologie, které jsou k poskytování služeb využívány. Na co by si měl dávat uživatel cloudových služeb pozor, aby se nemusel tolik obávat bezpečnosti cloud computingu?

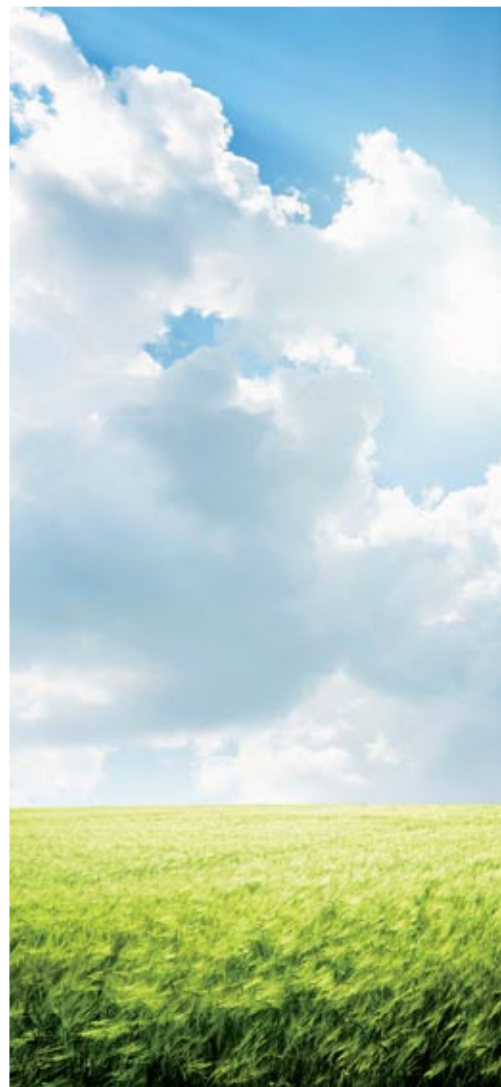
1. Znat svá práva

Jakkoliv se to zdá triviální, základem je znát svá práva a povinnosti, te-

dy mít psanou smlouvu a vědět, co je v ní napsané.

2. Vhodně formulovat smluvní povinnosti

V prostředí cloudu běží technologie na serverech umístěných v různých koutech světa, aplikaci si uživatel spouští stejně jako jakoukoliv známou webovou stránku. Je proto nezbytné dbát zejména na správné formulace smluvních práv a závazků – vezměme si například formulaci „poskytovatel je povinen zajistit, že aplikace bude zákazníkovi do-

stupná 95 % provozní doby poskytování služby“ a její (zdánlivě vhodnější) alternativu „poskytovatel vyvine maximální úsilí k tomu, aby zákazník mohl aplikaci užívat 99,95 % provozní doby poskytování služby“. V druhém případě sice poskytovatel deklaruje vyšší dostupnost, ale zákazník se svého práva na takovou dostupnost nemusí vždy domoci.

3. Využívat flexibilitu s jistotou

Cloud computing umožňuje flexibilní změny rozsahu poskytovaných služeb v závislosti na aktuálních potřebách uživatele. Pokud si však smluvní strany nestanoví jasná pravidla pro změny parametrů služby, může se zákazníkovi stát, že jeho proaktivní (či naopak méně bystrý) zaměstnanec „vykliká“ v administrátorském rozhraní služby příliš velký objem služeb, které jsou poskytovatelem okamžitě alokovány a spotřebovány uživateli zákazníka.

Obdobně to platí i pro přidělování uživatelských práv, kdy paradoxně velmi častá porušení bezpečnostních opatření jsou způsobena udělením příliš širokých uživatelských práv jednotlivým uživatelům, kteří se tak v systému „omylem“ dostanou i k informacím, které by jim neměly být přístupné.

4. Řídit se správným právem a neporušovat právo jiné

V současné době nejrozšířenější cloudové služby jsou poskytovány nadnárodními IT společnostmi, které obvykle sídlí mimo Českou republiku. Je pak zcela logické, že cloudové smlouvy uzavírané s takovými společnostmi se obvykle budou řídit cizím právním řádem. Kromě poněkud obtížnější vymahatelnosti práva je však pro uživatele relevantní dodržování zákonů platných v České republice.

Typickým příkladem je velmi komplexní právní úprava ochrany osobních údajů zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Tento zákon totiž

může zásadně rozlišovat, zda se zpracovávané osobní údaje nacházejí na území České republiky anebo mimo území EU. V případě cloudových služeb uživatel mnohdy netuší, kde přesně jsou jeho data uložena, a pokud taková data obsahují i osobní údaje, mohl by tak (byť i nevědomky) porušovat zákony České republiky.

5. Udělat vše pro zabezpečení

Je zjevné, že další daní za flexibilitu je omezená schopnost kontroly nad fyzickým uložením dat a přístupem k nim. Je proto vhodné do cloudové smlouvy vložit taková ustanovení, která z právního pohledu zvýší jistotu a bezpečí zákazníka. Mezi taková ujednání může patřit např. právo zákazníka na bezpečnostní audit, penetrační testy, ISO certifikace

DOBŘÁ SMLOUVA SICE NEDOKÁŽE

fyzicky zabránit v odcizení datového nosiče, ale mnoho dalších obav z bezpečnosti cloud computingu lze z právního hlediska eliminovat.

poskytovatele či on-line přístup k systémovým informacím a logům.

Cloud není horší než vlastní server

Pokud by snad čtenář nabyl dojmu, že cloudové služby jsou z bezpečnostního či právního hlediska rizikové, opak je pravdou! Jsem přesvědčený, že správná cloudová smlouva ve spojitosti se spolehlivým poskytovatelem cloudových služeb jsou tou optimální kombinací, jak si zákazník může zajistit moderní technologie za zlomek nákladů, které by v porovnání s tradičním způsobem pořizování IT technologií jinak musel vynaložit.

Vidíme svět takový, **jaký je.**

Dotace stavebního spoření **nikdy neměly vzniknout.**

Stavební spoření v jeho současné podobě:

1. Nepomáhá chudým ani potřebným dosáhnout na dostupné bydlení, nýbrž jako dárek zajištěným občanům.

2. Představuje pouhý transfer na spotřebu, který zvyšuje životní standard.

3. Zvyšuje motivaci k hypotékám a tím i vyššímu zadlužení.

4. Nenapravuje, ale naopak prohlubuje celkové pokřivení trhu s bydlením.

Co s ním? Nejlépe zrušit.

A ruku v ruce s tím jednoduše snížit daně. Sociální bydlení poskytuje sám trh – například v podobě starších bytů ne-

bo méně atraktivních lokalit v rušných ulicích. Sociálním opatřením by tedy bylo například opuštění investic do snižování hluku kolem magistrály, které jen zvyšují cenu sociálního bydlení.